Ч. 204 Второк 12 Вересня (24) 1895. Рік V.

Виходить у Львові що дня (крім неділь і гр. кат. сьвят) о 5-ій годині по полудни.

Редакция і Адміністрация: улиця Чарнецкого ч. 8.

Письма приймають ся лиш франковані.

Рукописи звертають ся лиш на окреме жаданє і за злоЖенєм оплати почтової.

Рекламациї незапечатані вільні від оплати почтової.

НАРОДНА ЧАСОПИСЬ

Додаток до „Газети Львівскої“.

Передплата у Львові в бюрі дневників Люд. Пльона і в ц. к. Старостах на провінциї:
на цілий рік зр. 2·40
на пів року зр. 1·20
за чверть року „ —·60
місячно . . „ —·20
Поодиноке число 1 кр.

З почтовою пересилкою:
на цілий рік зр. 5·40
на пів року зр 2·70
на чверть року зр 1·35
місячно . . „ —·45
Поодиноке число 3 кр.

Відозва

Головного руского комітету виборчого.

Рускі виборці!

Наспіла важна, рішаюча хвиля. Нарід рускиӣ має вибрати заступників своїх конституцийних до Сойму краєвого, селяньство щирих защитників справ селяньских.

Місцеві комітети виборчі представили вам кандидатів посольских. Ми затвердили їх по зрілій розвазї, яко мужів, що щиро і достойно подбають о добро народу свого.

Положенє народу руского не сьвітле. Ми не встигли розвинути ся духово і економічно на рівни з другими народами. Нам не достають з одної сторони средства до ширшого культурного розвою і скріплень на національних основах, з другої сторони невідрадним єсть економічне положенє нашого селяньства і маломіщаньства. Придбати ті средства культурні і двигнути материяльно хлїборобів наших — отсе дві найголовнїйші задачі послів руских Сойму краєвого.

В мирнім довершеню сих задач лежить повна порука красшої для народу руского долї. Виборцї рускі! Користайте з хвилї, користайте з права свого конституцийного. Громадно спішить до виборів і однодушно подайте голоси свої на тих людий, котрих наділили Ви оправданим довірєм.

Кандидатами посольскими до Сойму краєвого суть:

На округ виборчий:

1) Бережани: о. крил. Теодор Пюрко зі Львова;

2) Бібрка: п. Роман Сосновский, ад'юнкт судовий в Бібрцї;

3) Богородчани: п. Михайло Кульчицкий, начальник суду в Богородчанах;

4) Броди: п. Олександер Барвіньский, радник краєвої Ради шкільної зі Львова;

5) Городенка: п. Володимир Шухевич, професор школи реальної зі Львова;

6) Городок: п. Денис Герасимович, радник і начальник суду в Янові;

7) Гусятин: п. Тимко Климів Кеба, господар з Говилова;

8) Долина: о. Василь Небиловець, парох з Перегиньска;

9) Дрогобич: п. Ксенофонт Охримович, бурмістр з Дрогобича;

10) Збараж: п. Тадей Федорович, властитель дібр з Клебанівки;

11) Коломия: др. Теофіль Окуневский, адвокат краєвий з Городенки;

12) Надвірна: о. крил. Корнило Мандичевский, парох з Надвірни;

13) Підгайцї: др. Дамян Савчак, член Виділу краєвого зі Львова;

14) Рогатин: о. крил. Йосиф Макогоньский, парох з Липицї;

15) Сокаль: п. Наталь Вахнянин, професор рускої гімназиї зі Львова;

16) Снятин: о. Кирило Гаморак зі Стецеви;

17) Станїславів: п. Йосиф Гурик, господар з Угринова;

18) Старе місто: о. Михайло Зубрицкий з Мшанця;

19) Тернопіль: п. Павло Думка, господар з Купчинець;

20) Товмач: п. Тит Заячківский, радник суду з Коломиї;

21) Турка: о. крил. Іван Чапельский зі Львова.

Головний рускиӣ комітет виборчий постановив припоручити П. Т. Виборцям кандидатуру:

22) На Добромиль: п. Павла Тишковского, властителя дібр.

З Богом до доброго діла!

У Львові, дня 22 н. ст. вересня 1895.

Від Головного руского комітету виборчого.

Циганьске весїлє.

(Подія з „Долїшного кута“. — З мадярского Дра Аґаі'ого).

(Конець).

На другий день, в Печальсеґ, циганьскім кутї на самім кінци села, заворушилось таки на добре. Там зібрала ся вся циганьска братия. А коли відтак взяв ся там нараз звідкись і Асальо Юра і стаЗув посеред циганьскої громади, то здавалось, як коли-б у фараоновий [1]) нарід всї чорти влїзли. Жінки стали танцювати, як ті чарівницї, мужчини взяли ся за руки і вівкали, а малі циганчуки знов ходили „колеса“.

Хата старої Тютю могла би була стояти хоч би й в селї, а на циганьскім кутї виглядала она таки як палата. Навіть циганьский король міг би в ній мешкати. Криша була зкрита дахівками, а підсїнє спочивало на двох стовпах помальованих на синьо і з жовтими цьвітами. Була би навіть і огорожа коло неї, як би не то, що честна братия повідривала вже давно дошки від паркану; та був би й огород коло неї, як би не то, що свинї поприв'язувані там на довгих мотузках до коликів повиривали із землї насїнє та висадки і пожерли їх. Сїни були також мальовані. А коли вже сїни так по паньски виглядали, то як там мусїло бути в обох великих комнатах! Були так само пишні. Правда, що нас би трохи разило крісло з поручами, покрите синим оксамитом побіч канапи в червоні цьвіти, темно брунатна комода коло ясно політурованої шафи, три висячі побіч себе, але неоднаково великі і з неоднаковими рамами зеркала. Але тим лїпше подобалось то умебльованє Тютю Каті, котра всї цїнні меблї купувала кожду штуку окремо на всїляких лїцитациях і немало гордилась ними. „То все буде колись Євчине!“ — говорить она бувало. — Та й не лиш то, але ще щось більше! — думала она собі при тім. Голосно не важилась того говорити, що найбільше шептала сама до себе. А Тютю Ката уміла зарабляти і до заробленого докладати. Сливки, що лежали перед нею купую на торговицї, були золотом для неї. Трошки ячменю, трошки вівса, пригорщ пшеницї, що стара циганка виміняла через лїто за садовину, продавала в осени за добрі гроші „кривому Гершкови“, а той знову продавав дальше до парових млинів в Будапештї. Від моравских похатників купувала по безконечнім торзї штуки полотна, цьвігисті шовкові хустки і крамскі панчохи. На що старій тілько панчіх? Нїхто ще нїколи не видів, щоби стара або її Ева мали коли на своїх ногах панчохи! Ну, на то знав щось сказати крамар з дзвінком при дверох в своїм склепі. Вертгаймівска каса Герцеґ Кати була зроблена з бавовни, бо всї панчохи, які купувала, були набиті грішми і стояли одна коло другої в позавішуванім кутї першої комнати; в них були самі „цванцигера“ і таляри.

Але хоч Герцеґ Кату всї люди в циганьскім кутї уважали за богачку, а Євку за найлїпшу дївчину з поміж всїх циганок, то все-таки була то нечувана річ, щоби мадярский паробок залицяв ся до циганьскої дївчини.

Коли Асальо Юра явив ся між циганами, то виходило на таке, як коли-б який князь зайшов в їх запущену улицю. А мимо того кілька жінок, що робили щітки до білєня для мулярів, обкинули хорошого паробка з поза розваленого муру грязею. Правда, що лиш язиком, але така грязь єсть поганїйша, як всяке инше болото. Та й деякий з тих паробків, що робили цеглу, дорікав старій Катї та казав, що її донька робить ганьбу цїлому циганьскому родови. Коби їх так було з десять, то були би зважили ся Юру таки побити.

* * *

А Юра прийшов був сватати Євку. Прийшов сам один без свата. В цїлім селї не найшов ся нїхто, що був би хотїв стати єму за свата. Навіть старий Дудаш Бачі. Сватати за

[1]) Єсть здогад, що цигани суть потомками старих Єгиптиян, котрих королї називали ся Фараонами.

Рух виборчий.

Для порівнаня з кандидатурами головного руского комітету виборчого, подаємо тут характеристичні списи кандидатур, затверджених т. зв. „независимим руским комітетом виборчим“ і комітетом „вполні независимим“ або москвофільским. Перший з них затвердив слїдуючі кандидатури:

1) Бережани: Семен Савчук, господар з Мечищева; — 2) Городок: Денис Герасимович; — 3) Жидачів: др. Евгеній Олесницкий; — 4) Жовків: др. Михайло Король; — 5) Калуш: Юліян Романчук; — 6) Коломия: др. Теофіль Окуневский; — 7) Львів: Василь Нагірний зі Львова; — 8) Перемишль: Стефан Новаковский, господар з Торок; 9) Рогатин: о. Йосиф Макоговьский; — 10) Рудки: Тома Дяків, господар і начальник громади з Вербіжа; — Станіславів: Йосиф Гурик; — 12) Старемісто: о. Михайло Зубрицкий; — 13) Стрий: о. Василь Давидяк з Тухлї; — 14) Тернопіль: Павло Думка; — 15) Чортків: др. Антін Горбачевский адвокат з Чорткова; — 16) в Долинї затвердив комітет дві кандидатури: о. В. Небиловця і Юрка Дїдохи; — 17) в Сокали порішив комітет справу кандидатури рішеню тамошнього товариства політичного. Наконець поручає комітет слїдуючі кандидатури: дра Ольпіньского в Теребовли; Андрія Боровича з Тулиголов в Ярославі і о. Олекси Бобикевича зі Стрия на міский округ виборчий Стрий.

Москвофіли чіпають ся Русинів-народовців як ріпє кожуха, а їх комітет, щоби не зависнути зовсім у воздусї з своїми кандидатами, потверджає і кандидатури народовців, хоч добре знає, що такі люди як др. Дорундяк, др. Олесницкий, п. Нагірний, др. Горбачевский щирі народовці і не оглядають ся на то, чи їх москвофіли затвердять на своїх кандидатів, чи нї. Москвофіли знають то добре, а коли мимо того зачисляють їх до своїх, то мають в тім лиш двояку і то хитру ціль: раз щоби надати собі вид руської партиї політичної, котрою не суть, а відтак щоби заразом компромітувати народовців. Цікаво, що москвофіли поручають кандидатуру дра Дорундяка з Борщева. Дописуватель „Буковини“, котрий перший доніс був о сїй кандидатурі, був видко добре поінформований о махінациях москвофілів і длятого „Дїло“ та прихильники дра Дорундяка не зовсїм справедливо виступили були з докорами против „Буковини“ за ту вість, бо в чім тут винувата „Буковина“ або хоч би й др. Дорундяк, що москвофіли поручають его кандидатуру? — Москвофільский комітет поручає слїдуючі кандидатури:

Бережани: Семен Савчук; — Богородчани: Барабаш; Борщів: др. Дорундяк; — Броди: Йосиф Мончаловский; — Бучач: Михайло Саварин, господар; — Добромиль: о. Константин Гукевич, декан в Кзасенинї; — Долина: Юрий Дїдоха, господар; — Жидачів: др. Олесницкий; — Жовква: др. Король; — Золочів: Семен Юркевич, господар в Урлеві; — Калуш: Михайло Бачиньский нотар; — Косів: Юрий Луканюк, господар; — Львів: Василь Нагірний; — Лїсько: Роман Яминьский, рад. суд. з Сянока; — Самбір: Ів. Бережницкий, господар; — Сокаль: Лука Михальчук; — Стрий: о. Василь Давидяк; — Сянік: о. Теофіль Калужняцкий з Загіря; — Тернопіль: Павло Думка; — Турка: Др. Николай Антоневич; Чортків: др. Антін Горбачевский.

Довідуємо ся, що протест, котрий недавно тому оголосили народовці (мимоходом сказавши було між ними і кількох ненародовців) з Турчаньского повіта против кандидатури о. крил. Чапельского есть містифікациєю, і о. Чапельский рішив ся піддержати свою кандидатуру. А всеж-таки, коли той протест був дїйстно містифікациєю, то дивно виглядає, чому бодай хтось один з підписаних не відкликав свого підпису, коли то стало ся без его відомости. Сяк чи так протест той есть нечистою справою і хиба лиш доказом великої у нас десорґанізациї і деморалїзациї політичної.

Новинки

Львів дня 21 вересня 1895

— **Презенту** на греко кат. парохію цїсарского надання в Модричи удїлило ц. к. Намістництво о. Ник Івановскому дотеперішному парохови в Новосїльцях.

— **Субвенциї на католицкі місиї.** Другий рік призначує Сойм до розпорядимости Видїлу краєвого квоту 3000 зр. на католицкі місиї в нашім краю На сей рік призначив Видїл краєвий між иншими такі підмоги з того фонду для греко-кат. епархій: для львівскої митрополичої 1000 зр., для перемискої 150 зр., а для станїславівскої 350 зр.

— **Холєра.** В Тернополи занедужали дня 20 вересня три особи, остає в лїченю вісїм осіб. — В Острові, тернопільского повіта, померли дві особи, не лишив ся нїякий недужий — В Березовици, тернопільского повіта і в Збаражи лишило ся по однім недужім в лїкарскій опіцї.

— **Огнї.** В Буцові, перемиского повіта, вибух дня 10 с. м. огонь, здає ся підложений і знищив добуток 10 господарів, з котрих 7 було обезпечених. Шкода около 5800 зр.

— **Дванайцятий полк гузарів** прибув в суботу до Львова і займив дотеперішні касарнї уланьскі на Лячакові, Жовківскім, в Рясній рускій і польскій та на Богданівцї.

— **Убийство.** Стельмах Яцко Шпирка з Острова убив онигди свою свекруху 70 лїтну старушку Сову за то, що зажадала звороту 50 зр, котрі позичила Шпирцї. Убийства доконав в такий спосіб: Наперед, як виказала секция судово-лїкарска, задушив Сову, відтак голову єї завинув хустками та обвинувши шию два рази грубим ланцом, привязав до ланца великий камінь і кинув трупа до ставка під двором. Однакож камінь виховзнув ся з ланца і тїло виплило з глубини на поверхню ставу. Убийника скоро віднайдено, бо пізнали, що ланцухи, котрими була обвязана шия, належали до Шпирки.

— **Карна розправа** відбула ся в суботу перед львівским судом присяжних против Івана Ішанина, обжалованого о скритоубийство свого вітчима Павла Оринчака в ночи з дня 12 на 13 мая с. р. Іван Ішанин був властителем 8 моргів ґрунту в Мощаници і числив ледве 11 лїт, коли его мати віддала ся другий раз за Павла Оринчака, котрий не вніс до хати нїякого майна, а обіймив в заряд цїле господарство обжалованого і заряджував ним ще й тодї, як обжалований Іван Ішанин дійшов до повнолїтности. Іван упоминав ся о віддане господарства і з тої причини приходило до частих сварок і бійок, аж вкінци дня 12 мая с. р., коли вітчим відтрутив насерба

сина старого Асальо Дьордія пиганку? Нїколи в сьвітї!

Євку треба було насамперед з пода стягнути. Ще й тогди не піддала ся. Сїла в кутику в хатї і закрила собі лице обома долонями. Юра приступив до неї і відоймив один палець за другим від круглого личка та на один з них заложив обручку.

А Євка зробила тогди то, що в такій хвили робить кожда залюблена дївчина в цїлім сьвітї, чи би то була княгиня чи циганьска дитина, кинула сь милому на шию. А відтак обернула ся лицем до него, засьміяла ся, споглянула своїми сьвітячими, чорними очима в ясне небо, навіть не прижмурившась і з радости розплакала сь. Стара Ката вдарила сь знову долонями по полах, вхопила шовкову хустку з розпатланої голови і стала вимахувати нею як би хоругвою, скликала цїлу циганьску родину та запросила всїх на вечер на печене поросятко, котре як би перечуваючи недалеку смерть заквікало тужливо разом з окликами радости всїх участників і сьвідків тих наглих заручин.

Що було день перед тим межи старим Асальо а его сином Юрою, годї було й до нинї докладно довідати ся. Сусїди й челядь видїли лиш тілько, що Юрова братова з плачем і заламуючи руки вибігла з хати, а єї чоловік, Асальо Янош вийшов за нею з кровавими руками. Ісусе Христе, може ще й Юру убили! З гордости родинної і ненависти расової могло було й до того прийти. Відтак видїли сусїди, як Юра (отже его таки не убили!) і „кривий Гершко“ (сего можна було легко пізнати, бо він налягав на ногу) пізно в ночи ішли до двора; за якийсь час вертав відтак Гершко знову до хати старого Асальо, а пізнїйше ще раз ходив до двора. Він штильгукав очевидно в якійсь дипломатичній місиї. Що она позістала без успіху, есть лиш доказом, що й Гершкова голова за слаба розбити скалу.

Старий Асальо відрік ся свого сина. Юра в своїм лютім упорі не робив собі з того нїчого. Его ґраф не відкаже єму своєї ласки. Але коли він зайшов до стайнї, кинув ся своєму коневи Раро, котрого найлїпше любив, на шию і став плакати, що аж мало серце не пукло, а сльози капали коневи на его красну гриву. Посварив ся з батьком, бив ся з братом, зневажив спокійну братову, стягнув на себе посьміх цїлого Горішного і Долїшного кута, і в нім самім — то треба також признати — відозвала ся гордість, коли погадав собі, що має посвоячити ся з цїлою циганьскою зволочию.

Та що-ж: з темряві его сумнївів і горя сьвітили єму дві ясчі зірки.

Він кинув ся на солому на своїй постели, але сон его не брав ся. Коби то єму сеї ночи показала ся небіжечка его мама! А она єму таки дїйстно показала ся; нахилила ся над него, підгорнула єму з чола волосе, поцїлувала его і шепнула до него: коли его серденько тягне до Євці, то нехай з Богом іде за ним. Коли они одно другого люблять, то й належать до себе. Там в горі в царстві небеснім, звідки тепер сонїнько зійшло, там всї душечки однакові.

Коли єму небо зіслало таку заохоту, вибрав ся Юра з веселим серцем до Пачальсеґ. Прецї его небіжечка мати сказала єму, що він добре робить. Але й то правда, що залюбленим снить ся то, чого они бажають, а вірять найбільше тим, що такої самої гадки як і они.

Хто би гадав, що два молоді серця не можуть так борзо розпалити ся, тому скажу, що любов поступає дуже скоро. Коли двох молодих людий пригулившись до себе садять на вузонькій кізлї від ґечерскої границї аж до керницї в селї, то вокра перескочать скорше, як на забаванім панськім сидїню в каретї. Впрочім я оповідаю правдиву подію і не потребую богато розповідати того, що менї і без того кождий з читателїв охотно повірить, особливо, коли він молодий і не — критик.

* * *

Весїле було гучне. Фельсеґ і Альсеґ, що правда, держали ся з погордою здалека від забави, до котрої ще й сум прилучив ся, бо батько, рідня і всї свояки не лиш не прийшли на весїле, але навіть через цїлий тиждень не виходили з хати, або поралились чогось на сїножати між вербами в порі, коли там не було нїякої роботи. Лиш братова, Асальо Яноша жінка, вибігла вечером в день вінчаня крадькома з хати, щоби новій братовій покласти віночок на голову. Але відтак чим скорше вернулась домів не взявши до губ анї одного масного пирога з капустою.

А таки так, весїле було гучне. Анї перед тим анї по тім не було в Пачальсеґу такої забави. Хто лиш в цїлім циганьскім кутї умів тягнути смичком, хто лиш умів дути в клярнет або бити в цимбали та гудїти на басї, прийшов грати і то за дурно; бо більша часть з них прийшла до того переконаня, що то таки щось великого, коли „мадярский“ паробок женить ся з циганьскою дївчиною! Правда, що свояки Юри держали ся здалека, але за то демократичний пан ґраф вислав обі свої доньки і молодого панича Андора, що танцював з Євкою, підчас коли Юра хорошо і осторожно крутив обома паннами і все побоював ся, щоби борони Боже не притиснути їх сильнїйше, та не поломити їм делїкатні ребра. Коли паробки

від їди, постановив Іван убити вітчима. Павло Оринчак не спав в хаті, лише в стайни по другім боці дороги. З того скористав обжалований і взявши мотику вийшов до стайні та ударивши нею вітчима кілька разів по голові, позбавив его житя. Пригноблений і нужденний признав ся обжалований цілком до вини, лише заперечив, немов би хотів убити вітчима, а сказав, що мав намір побити его так, щоби він се відлежав. Присяжні заперечили одноголосно питане в напрямі скритоубийства, а потвердили питане щодо убийства. В наслідок того трибунал засудив обжалованого на чотири роки тяжкої вязниці, заостреної темницею і постом в кожді роковини довершеного злочину.

Штука, наука і література.

— „**Кобзар Тараса Шевченка. Вибір поезий для народу ч. II.**“ Під таким заголовком видало товариство „Просьвіта“ у Львові 9-ту і 10-ту книжочку на сей рік по цїнї 20 кр. В минувшім роцї видило товариство часть І-шу „Кобзаря“ по цїнї 25 кр. так, що тепер завдяки „Просьвітї“ можна дістати твори Шевченка в виданю для народу за 45 кр.

Господарство, промисл і торговля.

Товари корінні.

(Дальше).

Додаток.

Рожки. Рожковець або дерево рожкове, котре росте в краях над Середземним морем, а на острові Цапрі таки цїлими лїсами, дає овоч званий рожками або хлїбом сьв. Івана (бо сьв. Іван Хреститель мав живити ся ними на пустини). Дерево се есть подібне до нашої акациї, бо має й листє пірнате, лиш наристе і вічно зелене, і цьвіт в грознах і овоч стручковий, лиш грубий, мясистий, не пукаючий. Рожки мають в собі богато цукру, а на Цапрі видушують з них сок, котрий служить замість цукру або меду до солодженя; вижимками з них годують домашні звірята. Рожки їдять ся сирі і в краях, де они родять ся, суть важним артикулом поживи для людий і звірят. У нас їдять їх звичайно лиш дїти. Давнїйше уживано рожків яко лїку від кашлю і хрипки та від згаги і через то стались они у нас артикулом торговельним. Тепер они в нашій торговли дуже мало відходять. При рожках треба на то зважати, щоби они були мясисті, не старі і тверді та не сточені черваками.

Пістациї суть то червонаві, в середині блїдо-зелені, величини лїскового оріха, овочі дерева пістациї, котре росте в Персиї, Сириї і полудневій Европі. Зернята пістациї мають смак подібний до солодких мігдалів; они їдять ся сирі, або уживають ся до тїст і т. п. З них роблять також солодкий, смачний олїй. У нас в торговли появляють ся они рідко.

Сушені сливки суть у нас досить важним артикулом торговельним, але есть то товар, котрий приходить до нас із заграницї, іменно же з Угорщини, Босни і Сербії. Давнїйше продавано й наші сушені сливки, але товар лихий, сушений на лїсках в димі. Нинї й того товару нема, бо садівництво підупало, а тимчасом придумано за границею сушарнї, котрі за один день сушать більше, як у нас сушено за кілька недїль, і товар, поминувши сам рід сливок, есть далеко лїпший. — Добрі сушені сливки повинні бути здорові, т. е. анї не червачливі, анї не лежалі або надгнилі, чисті, без хвостиків і сьмітя, не припалені анї не сплеснїлі і стухлі; повинні бути дїйстно сухі зверха, а не вогкі або навіть і мягкі. Доброту сушених сливок означає ся ще й по тім, кілько штук іде на кільо. Найлїпших числить ся на кільо 85, середних 100 до 110, а лихших 115 до 120 штук. Найбільшу торговлю сушеними сливками веде Угорщина, але так звані угорскі сливки походять по найбільшій части з Босни і Сербії. В 1893 р. зібрано в Боснї около 250.000 метричних сотнарів, а в Сербії около 300 000 метричних сотнарів сливок; з того прийшло сушених сливок лиш до самої Угорщини около 80.000 метр. сотнарів, а там продавано їх на місци в Будапештї за готівку в мішках по 100 кільо за найлїпші (85 штук на кільо) по 19 зр., за середні (100 штук) по 11 до 12 зр., за лихші (120 штук) по 7 до 8 зр.

Всїлякі товари.

Корінна торговля есть змушена держати иногдї у себе на складї для вигоди купуючих такі товари, котрі по правдї до неї не належать, бо становлять предмет зовсім окремої, нераз навіть і дуже великої галузи торговлї. Ся обставина змушує длятого купця знати ся і на тих товарах, уміти їх відповідно оцїнити і знати, як з ними обходити ся, щоби бодай через закупно лихого товару або через невідповідне обходжене ся з товаром не мати на нїм страти. До таких товарів належать передовсїм деякі артикули поживи і товари потрібні часто до ужитку в домашнім господарстві та богато иньших. Задля обмеженого місця годї нам тут говорити о всїляких тих товарах, якими торгує корінна торговля; наведемо длятого лиш деякі важнїйші з них.

1. Мука.

З чого і як робить ся мука, того не потребуємо тут широко розказувати, бо раз то річ загально звістна, а відтак належить то більше до мельника, як до купця, котрий дістає вже готовий продукт мельницкого промислу. Але що не з кождого млина буває мука однаково добра, хоч би збіже було однакове, то купець повинен знати, з котрого лїпша і длячого, а до того треба ему знати головні засади робленя муки.

Кожде зерно збіжеве має зверха деревисту лупину, котра есть нестравна і длятого при робленю муки треба еї із зерна зовсїм злущити. Зараз під тою лупинкою знаходить ся клий, котрий есть поживний. Той клий, то віби білок в яйци; він знаходить ся по троха також і в цїлім зерні. Він пучнявіє у водї і надає тїсту тої липкости, котра потрібна, щоби з тїста можна випікати хлїб. Дальше знаходить ся в зерні білковина; еї найбільше в пшеници, ячменю, житї, вівсї і кукурузї а найменше в рижу і гречцї. Наконець суть ще в зерні: мучиця, дуже маленька скількість цукру і товщу, такі мінеральні творива, які знаходять ся і в крови (квас фосфоровий) і творива пахучі, котрі сьвіжій муцї, особливо молодій, надають властивого їй приятного запаху. Мучицю можна із зерна вимити а крізь побільшаюче скло видко в нїй дуже дрібонькі зеренця, з котрих кожде виглядає, як би було зложене з богато верстов одва на другій. По тих зеренцях мучицї (крохмалю) можна крізь побільшаюче скло пізнати кожду муку, бо кожде збіже має в собі иншу мучицю. З тої мучицї робить ся в теплї або при помочи дріжджів, а так само від слини в ротї і від соку в жолудку та кипках цукор.

При меленю збіжа розходить ся насамперед о то, щоби его о скілько можна як найлїпше очистити від всїлякої нечистоти: кукілю, маток, грудок глини, камінців, пороху і т. д. а відтак о то, щоби як найлїпше облущити зерно з его лупинки і відділити его від муки, а наконець, щоби змолоти муку як наймілче. Давні млини (вітраки і млини водні) не могли того всего зробити. Збіже сипалось на камінь звичайно пісковий, той розривав лупинку на дрібні кусні і муку треба було тогди очищувати з неї (пускати на питель). Щоби верхня лупинка не дуже дробилась, мочено зерно, через що мука натягала вогкости і трудно було еї переховувати. Мука під каменем иногдї дуже загрівала ся і через то була недогідна до випіканя хлїба. Наконець з самого каменя натирав ся пісок до муки. — Т. зв. американьскі млини завели лїпший спосіб меленя муки: замість піскового каміня уживають они твердшого, кварцового, в котрім ще виковують косі рівцї; мають приряд до постепенного підношеня і спускання каменя, а питлї дуже тоненькі шовкові. Мука з американьских млинів виходить вже далеко чистїйша і мілча, есть лїпша як із звичайних млинів. Наконець млини парові очищують збіже як найлїпше, уживають зелїзних валків і плит до розмелюваня зерна, лупинка в них не дуже роздроблює ся, мука не гріє ся і виходить дуже чиста і мілка. З парових млинів мука найлїпша.

Телеграми.

Відень 23 вересня. Міністер справ заграничних ґр. Ґолуховский виїхав вчера в полудне до Кракова.

Будапешт 23 вересня. Коло Ракош Палоти виховзнув ся поїзд, в наслідок чого перевернули ся і розбили ся два вози, а одного пасажира легко скалїчило в ногу; прочим не стало ся нїчого.

Мадрит 23 вересня. Королева реґентка підписала декрет, на основі котрого має правительство закупити в Нїмеччинї 60.000 карабінів для войска на Кубі.

За редакцию відповідає: Адам Креховецкий.

з села — підмовлені мамами, сестрами, татами і своїми любками — хотїли перед хатою, де відбувало весїлє пійти „гусака“ та розпочали сю сьмішну забаву калаталами від коров та дзвіночками від ягнят, та ще й взяли ся були творити псами весїльний похід: то мусїв вже вмішати ся до того сам вельможний старий пан ґраф і ужити цїлої своєї повагн, щоби сїй поганій роботї конечь зробити. А все таки серед сего сьвятого торжества віджвяло ся вате і кзіхане, що Юрова молода споглядала на него блискаючи солодкими очима, здержало его від того, що він не розпочав бійки сам один против многих.

Коли цигани уміють голодувати, то й не дадуть ся висьміяти, коли есть що їсти і пити. Стара Ката не жалувала своїх панчіх. Що найменше дві з них випорожнила аж до самого послїдка; а що бодай дві, то було видко з того, що мала виниї на ногах панчохи. Але они сидїли їй так тїсно на ногах, що мало не попукали.

Та й „кривий Гершко“ був там. Чому-ж би его там не було, коли він вже від многих лїт стояв в торговельній звязи з нею та й чесно старав ся помирити загнїваного батька з сином. Але що він разом з ними не їв, то розуміє ся. Надармо его просили. Він держав ся на ногах слабо, але у своїх переконанях віри кріпко. Скорше би пішов в танець, як сїв їсти. Тютю Ката взяла его за слово та й за руку і крутила малим чоловічком по хатї так, що мало ему голова з плечий не злетїла.

А та голова станула ще всїм в пригодї. „Кривий Гершко“ штильгукав доти між будинками двірскої челяди, а хатою старого Асальо, аж той дав ся намовити держати до хресту свого мадярского внука-циганчука. А що ще в серци старого ставило опір намові Гершка, то щезло до послїдка тої ночи, коли та добра жінка, що була вже в тім зірками засїянім небі зійшла звідтам до свого чоловіка і успокоїла его взгнїване, горде серце. Невістка в алькіри чула таки виразно, як старий голосно крізь сон плакав. Она стала его зараз на другий день випитувати і він признав ся.

Та й Гершко взяв новонародженого християнина на свої поганьскі руки і сказав до дїда:

— Коли добре придивите ся сему везиному хробачкове, то таки самі скажете, що з него вихапана ваша небіжка Сара. Як би еї фотоґрафия!

А відтак кивав ся на своїй здоровій нозї і гойдав на руках хлопятко.

Стара Герцеґ стала в сїнех на порозї, ще трохи уперта, трохи вже зворушена. Аж невістка закликала еї до хати, але она все ще не важила ся зайти.

Тогди вийшов сам старий Асальо до сїний і подав їй грубу, мозолисту руку.

— Та же не встидайте ся, а заходіть до хати, кумцю! Прецї то і моя і ваша кров.

А Тютю Ката вдарила ся знов товстими руками по полах, що аж лоскіт пішов, зірвала собі хустку з голови і великої радости, аж присїла на приспу.

Але вдовиця Шавадї, котра того самого дня на обійстю білила полотно і торічних конопель і поливала водою, відозвала ся з поза плота до жінки Михайла Кіш-Надь'ого:

— Чи чули ви вже, сусїдко? З циганами побрали ся і з циганами покумали ся. Слава Богу, що бодай той сором не спав на Горішний кут.

З друкарнї В. Ловиньского під зарядом В. І. Вебера.